

PENGURUSAN KREDIT MIKRO DI KALANGAN WANITA (Micro Credit Management Among Women)

Zaimah Ramli

ABSTRAK

Usaha yang dijalankan oleh Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) dalam menyediakan kemudahan kredit kepada golongan wanita miskin sememangnya memberi peluang kepada mereka untuk memulakan kegiatan ekonomi tertentu bagi meningkatkan taraf hidup keluarga. Maka, artikel ini fokus kepada bagaimana Sahabat yang telah memperolehi pinjaman kredit mikro menguruskan pinjaman yang diperolehi dalam usaha mereka mencapai matlamat yang disasarkan. Dapatan kajian menunjukkan bahawa kebanyakan Sahabat menggunakan pinjaman yang diperolehi untuk membiayai kegiatan ekonomi yang mereka usahakan. Selain itu, sebahagian pembiayaan yang diperolehi adalah untuk penambahbaikan rumah dan perbelanjaan pendidikan anak-anak Sahabat. Hanya yang perlu diberikan perhatian serius ialah kebanyakan mereka kurang mengambil berat tentang hal-hal berkaitan pengurusan kewangan mereka. Dalam kata lain, mereka kurang prihatin tentang catatan perbelanjaan dan perolehan aktiviti ekonomi yang mereka usahakan. Rata-rata mereka hanya memastikan mereka mampu membayar balik pinjaman setiap minggu seperti yang dijadualkan. Namun begitu, tidak dinafikan pinjaman kredit mikro oleh AIM ini sememangnya bermanfaat kepada golongan yang miskin dan berpendapat rendah, khasnya bagi kaum wanita.

Katakunci: Pengurusan kewangan, Kredit mikro, Wanita, Sahabat AIM.

ABSTRACT

The effort of Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) in providing micro-credit to the poor women will give opportunity for them to start their economics activities that can upgrade their family quality of life. Hence, this article focus on how the Sahabat (AIM member's) that had received the micro-credit facilities manage their credit in order to achieve what that had planned. The result shows that most of the Sahabat used their facilities to finance their economic activities that they undertaken. Other than that, some portion of the credits facilities are also being used to renovate their home and pay for their children education fees. What need to be given serious attention is most of them put less important on matters pertaining their financial management. Sahabat are also not really concern about their cash flow record on their economic activities. Most of them will only make sure that they will be able to pay their credit on the weekly payment as scheduled. They consider that by paying the credit as schedule is the benchmark of their successfulness as being the Sahabat of AIM. Nevertheless, the micro-credit scheme is very helpful and beneficial to the Sahabat, especially to the women.

Keywords: Financial management, Micro credit, Women, Sahabat AIM.

PENGENALAN

Sumber kredit adalah sebahagian daripada masalah utama bagi isi rumah miskin di kawasan luar bandar untuk menjalankan sesuatu aktiviti ekonomi bagi meningkatkan pendapatan mereka. Kebanyakan isi rumah luar bandar gagal mendapatkan keperluan modal kerana institusi kewangan atau pemberi kredit mengenakan syarat-syarat yang ketat ke atas setiap pemohon seperti menyediakan cagaran, penjamin serta kadar faedah yang tinggi. Syarat-syarat tersebut telah memberikan suatu gambaran yang menakutkan kepada mereka dan berkemungkinan besar tidak dapat dipenuhi.

Kewujudan Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) yang ditubuhkan pada tahun 1987 untuk mengurangkan kemiskinan isi rumah miskin luar bandar di Malaysia telah memberikan suatu harapan kepada kumpulan ini. Bantuan berbentuk kredit kewangan bersaiz kecil melalui Pembiayaan Ikhtiar diberikan kepada isi rumah miskin (khususnya wanita) untuk menjalankan pelbagai kegiatan ekonomi yang boleh meningkatkan pendapatan mereka tanpa mengira bangsa, agama, jantina dan fahaman politik. Pasti usaha yang dijalankan oleh AIM dalam menyediakan kemudahan kredit kepada wanita miskin ini memberi peluang kepada mereka untuk memulakan kegiatan ekonomi tertentu yang boleh membantu keluarga.

Namun sejauhmana kredit mikro tersebut memangkin kepada usaha perbaikan taraf ekonomi atau hidup keluarga mereka masih boleh dipersoalkan. Misalnya persoalan berkaitan sejauhmana ketersediaan mereka kepada kredit mikro berkenaan? Sekiranya mereka mempunyai ketersediaan kepada kredit mikro berkenaan, bagaimana pula cara mereka menguruskan kredit tersebut? Apakah kredit tersebut benar-benar dibelanjakan ke arah yang sepatutnya seperti yang telah dirancang dan dipersetujui oleh pihak peminjam (AIM)?

Untuk itu, artikel ini cuba meneliti bagaimana Sahabat yang telah memperolehi kredit mikro menguruskan kredit berkenaan dalam usaha mereka mencapai matlamat yang disasarkan. Dalam kata lain, aspek utama yang ingin diselidiki ialah ke arah mana kredit yang diberikan digunakan. Secara tidak langsung ianya akan menampakkan keberkesanan kredit yang telah diberi kepada mereka.

WANITA DAN KREDIT MIKRO

Menurut Nor Aini (1999), sumber kredit yang disediakan untuk wanita miskin pada keseluruhannya mempunyai tiga objektif utama, iaitu untuk membantu mewujudkan perniagaan kecil, menambah peluang wanita yang berperanan sebagai pengeluar dan menyediakan alternatif terbaik bagi mengatasi masalah hutang di kalangan wanita miskin yang berhutang dengan peminjam wang. Kajian beliau mengenai kredit di kalangan wanita miskin mendapati penghapusan kemiskinan di kalangan wanita adalah sejajar dengan objektif pembangunan insan yang menekankan aspek memperkasakan wanita. Selain itu, dapatan beliau membuktikan kredit daripada AIM memudahkan wanita memulakan perniagaan dan mereka mendapat faedah daripada projek berkenaan yang digambarkan melalui peningkatan bersih pendapatan isi rumah. Namun demikian, majoriti peserta yang ditemubual berpendapat jumlah modal permulaan yang dipinjamkan oleh AIM setakat ini tidak mencukupi.

Suriati Ghazali (2000) melihat isu penggunaan modal di kalangan wanita Melayu berpendapatan rendah di perkampungan bandaran dan pinggir bandar daripada segi keupayaan mereka mempertahankan kehidupan yang sentiasa dilanda kemiskinan. Wanita dilihat sebagai komponen utama yang telah mencetuskan aktiviti sosial seperti berderau, gotong-royong dan kumpulan kutu atau lebih dikenali dengan panggilan “kut” di kalangan penduduk Utara Semenanjung Malaysia. Tabung kredit bergiliran seperti kut ini sangat popular di kalangan wanita berpendapatan rendah dan miskin terutama daripada segi

mengatasi masalah kewangan keluarga yang dihadapi. Wanita yang menganggotai kumpulan kut akan menerima wang terkumpul dalam jumlah yang agak besar pada satu-satu masa. Kebanyakan mereka menggunakan wang tersebut untuk membiayai persekolahan anak-anak, membaiki rumah, membesarkan perniagaan, membiayai rawatan suami sakit dan menyediakan kelengkapan perkahwinan. Mereka akan menunaikan tanggungjawab membayar bahagian masing-masing yang telah ditetapkan dengan penuh disiplin sama ada secara mingguan, dua minggu sekali atau bulanan. Disiplin ini dapat mengeratkan lagi hubungan sesama mereka dan meningkatkan perasaan saling percaya antara satu sama lain.

Cheston & Kuhn (2003) telah melakukan kajian tentang bagaimana hendak memperkasakan wanita. Kajian telah dijalankan ke atas Sinapi Aba Trust (SAT) di Ghana dengan memberikan penumpuan kepada persoalan bila, bagaimana dan mengapa perlu memperkasakan wanita. Kajian ini telah melibatkan 60 buah institusi kewangan mikro dan 42 ahli *Oppurtunity International's*. Hasil kajian menunjukkan bahawa institusi kewangan mempunyai hubungan yang kuat atau menyumbang kepada usaha memperkasakan golongan wanita di kawasan berkenaan. Salah satu penemuan yang cukup bermakna ialah terdapatnya peningkatan keyakinan diri dan harga diri di kalangan wanita yang dikaji. Malahan golongan wanita berkenaan telah turut dilibatkan dalam sesuatu proses pembuatan keputusan.

Sementara kajian mengenai operasi kredit tidak formal di kawasan bandar di India, Thailand dan Filipina oleh Srinivas (1991) telah mengelaskan beberapa faktor yang menyebabkan golongan miskin lebih gemar menggunakan sumber kredit tidak formal. Antaranya ialah tidak memerlukan lesen, memudahkan tabiat menabung secara kecil-kecilan, tidak bermotifkan keuntungan, tidak memerlukan cagaran atau jaminan, merupakan perkhidmatan secara personal dan mempunyai kemudahan pembayaran dan kredit semula.

Manakala Azamy Abdul Aziz & Norsham (2000) pula telah cuba mengesan keperluan kredit di kalangan penduduk Kundasang sejajar dengan perluasan pasaran yang pesat berlaku di kawasan tersebut. Selari dengan peningkatan kuasa pasaran yang menyebabkan perubahan sektor pertanian tradisional kepada sektor pertanian komersial didapati kebanyakan petani kini memerlukan modal pengeluaran dalam menjalankan aktiviti mereka. Tetapi kekurangan modal telah menghalang mereka menggunakan teknologi moden. Walaupun telah wujud pelbagai institusi kewangan, tidak semua petani mampu menikmati kemudahan tersebut kerana gagal menyediakan cagaran terutama di kalangan petani miskin. Maka, para petani dan peniaga lebih bergantung kepada sumber kredit informal, terutama daripada orang tengah. Keadaan ini jelas menunjukkan kebergantungan sebilangan besar petani dan peniaga terhadap orang tengah.

Secara keseluruhannya, pengkaji-pengkaji lepas bersetuju tentang pentingnya sumber kredit mikro kepada kumpulan isi rumah berpendapatan rendah dalam usaha membantu serta meningkatkan pendapatan keluarga. Ketersediaan sumber kredit yang mudah dan ditambah lagi dengan semangat dan usaha gigih peminjam yang berterusan pastinya akan mampu meningkatkan taraf dan kualiti hidup isi rumah keluarga miskin terbabit.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian dilakukan di Mukim Tobiar, Daerah Pendang, Kedah. Fokus kajian adalah golongan wanita yang mengusahakan beberapa bentuk kegiatan ekonomi secara kecil-kecilan dengan hasil kredit mikro daripada AIM. Kajian dijalankan pada tahun 2004. Berdasarkan maklumat pihak pengurusan AIM Daerah Pendang, terdapat beberapa bentuk aktiviti ekonomi yang diusahakan oleh Sahabat iaitu pertanian (40%), perniagaan (30%), ternakan (10%) dan lain-lain (20%).

Jumlah Sahabat aktif semasa bagi keseluruhan Daerah Pendang ialah 2822 orang yang meliputi tujuh blok. Setiap blok biasanya mempunyai tujuh hingga lapan pusat. Jumlah Sahabat aktif bagi Mukim Tobiar ialah 400 orang. Jumlah ini merangkumi satu blok yang terdiri daripada tujuh pusat. Namun kajian ini hanya fokus kepada kampung-kampung di Mukim Tobiar sahaja. Ianya merangkumi empat pusat, iaitu Mawar Desa, Seri Mawar, Nurul Hasanah dan Nurul Syuhada. Keempat-empat pusat melibatkan 13 buah kampung semuanya. Bilangan Sahabat aktif pada masa kajian dilakukan ialah 174 orang.

Persampelan bertujuan diaplikasikan dan data dikutip menggunakan borang soal selidik secara temubual bersemuka. Untuk itu, Pusat Nurul Hasanah yang mempunyai 50 orang Sahabat dipilih, tetapi kajian ini hanya berjaya mendapatkan 48 Sahabat sahaja berikutan dua Sahabat lagi tidak berjaya ditemubual walaupun telah cuba ditemui berulang kali oleh enumerator. Hasilnya, maklumat daripada 48 borang soal selidik berkenaan telah dikumpul dan diproses menggunakan perisian SPSS. Penganalisaan secara diskriptif dan persembahan data secara peratusan dalam bentuk jadual dipilih bagi memerihalkan maklumat yang diperolehi.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

a) Latar Belakang Sahabat

Jadual 1 menunjukkan latar belakang Sahabat. Hasil kajian mendapati umur 50-59 tahun mencatatkan bilangan Sahabat tertinggi (37.50%), tetapi kebanyakan Sahabat berusia antara 30-49 tahun (45.83%). Hampir keseluruhan Sahabat adalah berkahwin (85.42%) dan hanya 14.58 peratus Sahabat berstatus ibu tunggal. Rata-rata Sahabat hanya memperolehi pendidikan peringkat sekolah menengah (rendah) sahaja (52.08%) dan empat orang Sahabat tiada pendidikan formal. Kebanyakan Sahabat memiliki antara dua hingga empat orang anak (58.33%). Bilangan isi rumah tertinggi pula terdiri daripada empat orang (20.83%) dan enam orang (27.08%). Manakala yang selebihnya, memiliki bilangan isi rumah di antara tiga hingga lima orang. Selain itu, kebanyakan Sahabat mempunyai tiga isi rumah yang bersekolah, terdiri daripada anak atau cucu yang tinggal bersama (25%). Sebaliknya, ramai juga Sahabat yang mempunyai anak atau cucu yang belum lagi memasuki alam persekolahan (33.33%). Sebahagian besar Sahabat (68.75%) menyatakan dua orang yang bekerja dalam isi rumah mereka, sama ada mereka ini suami-isteri ataupun ibu-anak. Rata-rata Sahabat mempunyai pendapatan sekitar RM500 sebulan, iaitu sebanyak 68.42 peratus. Hanya sebilangan kecil sahaja yang mempunyai pendapatan melebihi RM1,000 sebulan. Manakala, kebanyakan isi rumah Sahabat mempunyai pendapatan antara RM501 hingga RM1000 sebulan, iaitu dengan catatan 38.58 peratus. Hanya sebilangan kecil sahaja yang mempunyai pendapatan melebihi RM3,000 sebulan (4.17%).

Dapatan kajian menunjukkan kebanyakan Sahabat terlibat dalam aktiviti ekonomi membuat kuih (basah) dan berniaga kecil-kecilan dengan catatan masing-masing 27.08 peratus dan 33.33 peratus. Ini diikuti dengan bersawah padi sebanyak 18.75 peratus. Daripada 48 orang Sahabat yang ditemui, hanya 16 orang (33.3%) menyatakan mempunyai pekerjaan lain di samping pekerjaan utama. Pekerjaan sampingan lain yang paling banyak dicatatkan ialah menoreh getah (31.25%) dan bersawah padi (37.50%). Menariknya ada dua orang Sahabat yang menjadi 'wakil', iaitu tidak menjalankan sebarang aktiviti ekonomi, tetapi hanya membuat kredit untuk kegunaan anak masing-masing.

Jadual 1: Latar belakang Sahabat (n=48)

Latar belakang	Bilangan	%
Umur (tahun):		
≤ 29	3	6.25
30 – 39	12	25.00
40 – 49	10	20.83
50 – 59	18	37.50
60 – 69	4	8.33
≥ 70	1	2.09
Taraf perkahwinan:		
Berkahwin	41	85.42
Ibu tunggal	7	14.58
Taraf pendidikan:		
Tidak bersekolah	4	8.33
Sekolah rendah	18	37.50
Sekolah menengah rendah	25	52.08
Sekolah menengah atas	1	2.09
Pendapatan bulanan:		
Kurang RM501	26	68.42
RM501 – RM1000	4	10.53
RM1001 – RM1500	5	13.16
RM1501 – RM2,000	2	5.26
Melebihi RM2,000	1	2.63

Sumber: Kerja lapangan 2004

b) Kredit Mikro Sahabat

Tahun 1991 merupakan tahun permulaan bagi AIM memulakan skim bantuan kredit mikro di kawasan berkenaan (Jadual 2). Pada tahun tersebut terdapat seramai tujuh orang ahli yang menyertainya. Jika dilihat pada tahun penyertaan Sahabat dalam AIM (1991-2004), ternyata secara perbandingan tahun 2004 telah mencatatkan peratusan penyertaan tertinggi berbanding tahun-tahun lain (27.1%). Tiga sebab utama yang mendorong Sahabat menyertai AIM ialah untuk keperluan modal (83.3%), mengikut kawan-kawan (14.6%) dan saja suka-suka ataupun menjadi 'ahli sulam' (2.1%). Ahli sulam bermaksud menyertai AIM kerana menggantikan ahli kumpulan yang keluar.

Kebanyakan Sahabat hanya pernah membuat sekali kredit dalam tempoh menjadi Sahabat AIM (27.1%). Catatan ini agak selari dengan bilangan penyertaan yang lebih ramai pada tahun 2004 itu sendiri. Bagi Sahabat yang telah lebih lama menyertai AIM, kebanyakan mereka telahpun membuat kredit dengan AIM melebihi 5 kali dengan catatan 22.9 peratus ataupun 11 orang Sahabat. Terdapat Sahabat yang telah membuat kredit dengan nilai kurang daripada RM5,001 (35.42%). Walau bagaimanapun, rata-rata mereka mempunyai jumlah keseluruhan kredit dengan AIM di antara RM5,001 hingga RM15,000 dengan catatan peratusan 22.92 peratus dan 18.75 peratus. Namun begitu terdapat juga seorang Sahabat yang mencatatkan jumlah keseluruhan kredit melebihi RM30,000 dalam tempoh menyertai AIM.

Jadual 2: Maklumat kredit Sahabat (n=48)

	Bilangan	%
Kekerapan kredit:		
1 kali	13	27.1
2 kali	5	10.4
3 kali	7	14.6
4 kali	6	12.5
5 kali	6	12.5
Lebih 5 kali	11	22.9
Jumlah kredit (RM):		
Kurang 5,001	17	35.42
5,001-10,000	11	22.92
10,001-15,000	9	18.75
15,001-20,000	3	6.25
20,001-25,000	4	8.33
25,001-30,000	3	6.25
Melebihi 30,000	1	2.08

Sumber: Kerja lapangan 2004

Jika dilihat hanya kepada nilai kredit semasa (yakni ketika kerja lapangan dilakukan), rata-rata Sahabat mempunyai nilai kredit antara RM1,000 hingga RM2,000 (33.33%). Namun begitu terdapat juga Sahabat yang mencatatkan jumlah kredit semasa yang melebihi RM5,000 iaitu dengan catatan 8.33 peratus. Kebanyakan Sahabat terlibat dengan skim kredit Ikhtiar Rezeki-Mesra dengan catatan 31.5 peratus. Ini juga selari dengan bilangan penyertaan yang ramai pada tahun 2004. Selain itu, 29.17 peratus Sahabat terlibat dengan skim Sejahtera, yang mana kebanyakannya melibatkan kredit untuk pembaikan ataupun penambahbaikan rumah kediaman Sahabat.

c) Pengetahuan dan Pengurusan Kredit Sahabat

Dapatan menunjukkan hanya seorang Sahabat yang mengakui tahu maksud kredit mikro. Apabila dihalusi, Sahabat ini menyatakan bahawa ianya bermaksud 'kredit meniaga'. Ternyata mereka sebenarnya tidak tahu akan maksud kredit mikro, sebaliknya rata-rata Sahabat hanya menyatakan pernah mendengar istilah tersebut ketika mesyuarat pusat, tetapi tidak ingat atau memahaminya. Keadaan ini menunjukkan bahawa tumpuan utama Sahabat adalah kepada memperolehi modal yang diinginkan, tetapi mereka agak kurang menitikberatkan hal-hal yang berkaitan dengan pengetahuan dan kemahiran pengurusan kewangan itu sendiri.

Selain itu, ramai di antara Sahabat tidak memahami akan maksud pengurusan mahupun pengurusan kewangan. Malahan ada sesetengahnya langsung tidak mempunyai idea tentang istilah berkenaan. Keadaan ini agak tidak menghairankan memandangkan di kalangan Sahabat yang pernah bersekolah, mereka hanya bersekolah hingga menengah rendah sahaja dan selalunya tidak 'mampu' untuk menamatkan persekolahan tersebut atas sebab-sebab tertentu (tidak dihalusi dalam kajian ini).

Jika diambilkira daripada sudut mendapat pendedahan berkenaan latihan kemahiran atau kursus yang dianjurkan oleh pihak pengurusan AIM, didapati hampir 60 peratus daripada mereka pernah mendapat latihan kemahiran ataupun kursus berkaitan dengan aktiviti ekonomi yang mereka lakukan (56.3%). Malahan ada di antara mereka yang menghadiri kursus berkaitan lebih daripada sekali sepanjang menjadi Sahabat AIM. Tetapi, terdapat juga Sahabat yang langsung tidak pernah menghadiri mana-mana kursus atau bengkel yang dianjurkan atas pelbagai alasan. Antaranya ketiadaan masa dan juga kurang berminat.

Selain itu, apabila ditanyakan apakah yang mereka faham tentang istilah projek yang berjaya dan projek yang tidak berjaya, rata-rata mereka mengaitkannya dengan keuntungan dan juga kerugian. Hampir 80 peratus Sahabat menyifatkan projek berjaya sebagai projek yang mampu memperolehi keuntungan. Manakala hampir 90 peratus Sahabat menyatakan projek tidak berjaya adalah projek yang mengalami kerugian atapun tidak memperolehi keuntungan. Jika dihalusi dapatan ini, ianya menunjukkan bahawa kebanyakan Sahabat sedar dan faham konsep untung dan rugi dalam menjalankan sesuatu aktiviti ekonomi. Ianya akan menjadi lebih baik sekiranya Sahabat-Sahabat ini juga mampu mencapai atau mempunyai kesedaran tentang peri pentingnya aspek pengurusan dalam menjalankan sesuatu aktiviti, khususnya pengurusan kewangan. Pengetahuan tentang ilmu ini akan menggalakkan lagi usaha mereka di samping berkemampuan untuk memantau sendiri aspek kewangan aktiviti-aktiviti mereka.

Seterusnya apabila ditanyakan sama ada mereka dapat menguruskan kredit yang diperolehi dengan baik atau tidak, kebanyakannya bersetuju bahawa mereka mampu menguruskan kredit tersebut dengan baik. Tetapi terdapat juga yang tidak atau kurang setuju bahawa mereka mampu menguruskannya dengan baik. Pendirian mereka ini mempunyai alasan-alasan yang tersendiri. Hampir 50 peratus menyatakan ianya mampu diuruskan dengan baik kerana mereka mempunyai kemampuan untuk membayar balik kredit secara mingguan tanpa menimbulkan hutang tertunggak (Jadual 3). Manakala bagi yang tidak bersetuju pula, mentafsirkan mereka tidak berjaya menguruskan kredit dengan baik kerana kehidupan mereka tidak jauh berubah dan juga mentafsirkan diri mereka 'tidak bekerja', walaupun sebenarnya mereka ini adalah pesawah dan/atau penoreh getah.

Jadual 3: Maklumat pengurusan kredit Sahabat (n=48)

	Bilangan	%
Mampu mengurus kredit:		
Mampu bayar balik kredit	22	45.83
Mampu menambah aset isi rumah	4	8.33
Mampu hidup 'selesa'	8	16.67
Tidak mampu mengurus kredit:		
Tiada perubahan / perkembangan	5	10.42
'Tidak bekerja' hanya bersawah/menoreh	2	4.17
'Tiada respon'	7	14.58
Pecahan perbelanjaan kredit:		
Belanja semua sebagai modal	31	64.58
Belanja dan simpan untuk bayaran balik kredit	5	10.42
Belanja dan simpan untuk kegunaan modal semula	11	22.92
Lain-lain	1	2.08

Sumber: Kerja lapangan 2004

Kajian turut mendapati kebanyakan Sahabat (64.58%) membelanjakan semua jumlah kredit yang diperolehi untuk perbelanjaan modal. Bermaksud mereka membelanjakan semua jumlah kredit yang diperolehi sebagai modal kepada aktiviti ataupun keperluan pada ketika itu. Hanya sebahagian kecil sahaja daripada mereka yang membelanjakan sebahagian daripada jumlah kredit. Manakala yang selebihnya digunakan sama ada untuk tujuan bayaran balik kredit (10.42%) dan untuk tujuan kegunaan modal semula (22.92%). Seperkara yang menarik untuk dikongsikan ialah semua Sahabat mencatatkan prestasi pembayaran balik kredit (secara mingguan) dengan baik. Tidak berlaku kelewatan atau penangguhan pembayaran di kalangan Sahabat. Keadaan ini turut diakui oleh pihak pengurusan AIM (Pendang) bahawa Sahabat di Pusat Nurul Hasanah tidak pernah mencatatkan masalah dalam pembayaran balik kredit.

Walau bagaimanapun, daripada sudut penyediaan catatan atau rekod perbelanjaan (modal) dan pendapatan (untung) di kalangan Sahabat adalah sangat lemah. Hanya sekitar 15 peratus responden sahaja yang mempunyai catatan tentang perbelanjaan dan pendapatan daripada aktiviti ekonomi yang mereka lakukan. Selebihnya tiada catatan langsung atau hanya membuat catatan ketika 'senang' dan ada juga yang hanya membuat catatan pada peringkat awal mendapat kredit. Situasi ini pastinya sedikit sebanyak turut dipengaruhi oleh faktor pendidikan dan sikap Sahabat sendiri yang tidak menitikberatkan catatan perbelanjaan dan pendapatan sebagai suatu ukuran asas bagi mengenalpasti sama ada aktiviti yang dilakukan itu membuahkan hasil atau sebaliknya.

KESIMPULAN DAN CADANGAN

Hasil keseluruhan kajian mendapati bahawa kebanyakan Sahabat sememangnya menggunakan kredit yang diperolehi untuk membiayai kegiatan ekonomi yang mereka usahakan. Hanya yang perlu diberikan perhatian serius ialah kebanyakan mereka kurang mengambil berat tentang hal-hal berkaitan pengurusan kewangan mereka. Rata-rata mereka hanya memastikan bahawa mereka mampu membayar balik kredit setiap minggu seperti yang dijadualkan. Sebaliknya mereka kurang prihatin tentang catatan perbelanjaan dan pendapatan aktiviti ekonomi yang mereka usahakan.

Jika diperhalusi respon mereka, ternyata kredit mikro AIM ini banyak memberikan manfaat kepada Sahabat. Manfaat yang mampu diperolehi oleh Sahabat tidak hanya terhad kepada pembiayaan modal untuk aktiviti ekonomi semata-mata, sebaliknya ianya turut merangkumi manfaat kepada penambahbaikan rumah dan juga peluang pendidikan anak-anak Sahabat. Hasil keseluruhan penelitian terhadap pembiayaan yang diperolehi, aktiviti ekonomi yang diusahakan dan aspek pengurusan (kewangan) di kalangan Sahabat, beberapa rumusan dicatatkan, iaitu:

- i) Kebanyakan Sahabat (65%) membelanjakan semua jumlah kredit yang diperolehi untuk perbelanjaan modal. Hanya sebahagian kecil Sahabat yang tidak membelanjakan semua nilai kredit mereka, sebaliknya menyimpan sebahagiannya untuk kegunaan bayaran balik kredit dan perbelanjaan-perbelanjaan lain.
- ii) Hanya segelintir Sahabat (15%) yang membuat catatan berkaitan dengan perbelanjaan dan pendapatan aktiviti ekonomi mereka. Kelangsungan daripada itu, kebanyakan mereka tidak dapat menyatakan dengan tepat apakah nilai modal dan untung yang mereka lalui selama ini. Maka kebanyakan maklumbalas berkaitan pengurusan kewangan dalam kajian ini hanyalah berdasarkan anggaran kasar sahaja.
- iii) Meskipun separuh daripada Sahabat ini mempunyai tahap pendidikan sehingga menengah rendah, tetapi daripada sudut pengetahuan tentang kredit (kredit mikro) adalah agak lemah. Walaupun mereka ini telah didedahkan tentang perkara berkenaan dalam mesyuarat pusat, tetapi kebanyakan tidak tahu akan maksudnya. Keadaan ini menunjukkan bahawa kebanyakan Sahabat agak kurang berminat tentang hal-hal yang berkaitan dengan 'ilmu pengetahuan', sebaliknya mereka lebih terpenggil untuk memperolehi wang pembiayaan bagi melaksanakan aktiviti atau memenuhi hajat mereka semata-mata.
- iv) Namun begitu, seperkara yang harus dibanggakan ialah mereka sentiasa mempunyai kemampuan untuk membayar balik kredit mereka secara mingguan. Keadaan ini boleh dijadikan ukuran bahawa, rata-rata mereka sememangnya mempunyai motivasi dan berkemampuan dalam melaksanakan aktiviti ekonomi yang dijalankan kerana itu mereka tidak mencatatkan masalah dalam hal-hal pembayaran balik kredit.

- v) Jika dihalusi, wanita hari ini cukup berani untuk membuat kredit. Berdasarkan kepada rekod kredit yang dilakukan oleh Sahabat, terdapat mereka yang telahpun membuat kredit melebihi lima kali dalam tempoh berkaitan dan jumlah keseluruhan kredit juga agak besar sehingga mencapai RM30,000.

Berdasarkan hasil dan rumusan kajian, beberapa cadangan difikirkan sesuai sebagai implikasi dasar untuk memupuk rasa suka pada 'ilmu pengurusan kewangan' di kalangan Sahabat agar mereka lebih tahu dan jelas dengan aliran masuk dan keluar wang kredit yang mereka perolehi. Pertama, pihak pengurusan AIM sebaiknya menganjurkan bengkel-bengkel khusus berkaitan dengan pengurusan kewangan atau sumber di kalangan Sahabat. Tidak keterlaluan juga kiranya pihak pengurusan AIM seharusnya lebih bertegas tentang catatan perbelanjaan dan pendapatan ini di kalangan Sahabat demi kebaikan bersama. Setidak-tidak ini akan membantu mereka mengukur sendiri sejauhmana sebenarnya mereka telah 'berjaya' menguruskan kredit berkenaan.

Kedua, meskipun kredit mikro ini banyak membantu Sahabat tetapi jangan pula ianya menjadi satu amalan atau budaya hidup bagi golongan yang terbabit. Sikap suka meminjam ini jika tidak mampu dikawal atau diuruskan dengan baik, hanya akan menyusahkan diri dan juga keluarga. Sebaliknya golongan terbabit seharusnya mempunyai kesedaran dan dibimbing agar membudayakan amalan; meminjam hanya pada peringkat mula, dan setelah itu meneruskan aktiviti dengan hasil atau untung yang diperolehi sebelum ini.

Ketiga; pelaksanaan aktiviti-aktiviti berbentuk ilmiah dan motivasi diri haruslah diadakan sekurang-kurangnya setahun sekali dalam usaha membudayakan Sahabat agar lebih bijak menguruskan aktiviti dan pembiayaan yang diperolehi. Moga-moga ianya mampu melahirkan semangat baru dan menginsafkan Sahabat bahawa pergantungan pada sesuatu harus ada hadnya.

PENGHARGAAN

Penulis merakamkan penghargaan kepada Universiti Kebangsaan Malaysia di atas pembiayaan penyelidikan ini (SK/35/2004).

RUJUKAN

- Azamy Abdul Aziz & Norsham Mansor. 2000. Dimensi pergerakan komoditi dan ketersampaian kredit di Kundasang. Dlm. Abdul Halim Ali et. al. (pnyt.). *Sabah dalam perluasan pasaran*. Hlm. 149-172. Bangi: Penerbit UKM.
- Binns, H. M. 1998. *Integrating a gender perspective in microfinance in ACP countries*. (Atas talian: 17 Januari 2004). European Commission Directorate-General VIII Development. <http://www.gdrc.org/icm/wind/binns-cover.html>
- Cheston, S. & Kuhn, L. 2003. *Empowering women through microfinance*. (Atas talian: 17 Januari 2004). <http://www.Microfinancesummit.org/papers/+5cheston-kuhn.pdf>
- Convoy, J. D. 2002. *Microfinance in Malaysia: time to rebuild*. (Atas talian: 17 Januari 2004). http://www.bwtp.org/publications/pub/AIM_paper.htm
- Deacon, R.E. & Firebaugh, F.M. 1988. Terj. Nurizan Yahaya & Mumtazah Othman. *Pengurusan sumber keluarga*. Serdang: Penerbit UPM.
- Nor Aini Haji Idris. 1999. Kredit di kalangan wanita miskin: Projek Amanah Ikhtiar Malaysia. *Akademika*, bil. 54:13-32.

- Saiful Bahri Sufar, Muhamad Muda & Othman Yong. 1995. *Pengurusan kewangan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Srinivas, H. 1991. *Validity of urban informal credit to finance low income-housing: a case study of three squatter settlements in Bangalore, India*. (Atas talian: 24 Januari 2004). <http://www.gdrc.org/icm/html>
- Suriati Ghazali. 2002. Kut: strategi ekonomi wanita Melayu mengatasi masalah kemiskinan. Dlm. Lokman Z. Muhamad (pnyt.). *Keluarga, gender dan cabaran sosial di Malaysia*. Hlm. 119-134. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Syed Arabi Idid. 1998. *Kaedah penyelidikan komunikasi dan sains sosial*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Zaimah Ramli

Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 Bangi, Selangor
Email: zaimahr@ukm.my